

Research Article

Corresponding Author:

Osman SİRKECİ

Submission Date

9 / 10 / 2019

Admission Date

10 / 12 / 2019

Author(s)Osman SİRKECİ¹**ORCID No:**

0000-0002-8620-2417

Author(s)Kamuran ELBEYOĞLU²**ORCID No:**

0000-0003-0605-0853

Environmental Awareness And Recycling In Street Economy

How to Cite

SİRKECİ O. (2019). Sokak Ekonomisinde Çevre Bilinci Ve Geri Dönüşümcülük, Journal of Environmental and Natural Studies, Volume, 1, Issue 1, Pages, 19-26

ABSTRACT:

Environmental Awareness And Recycling In Street Economy

The environment can be defined as a habitat where people, animals and plants coexist and influence each other. In this World, which we share in common with animals and plants, a human being is the only being who is aware of the environment in which one lives, yet the human being is also the only one, who pollutes the world in which one lives, and uses the world's resources as if they were eternal. A person's being aware of oneself and the universe, in which one lives, is the foundation of the concepts of environmental awareness and responsibility. Environmental awareness, together with environmental knowledge, covers all the positive or negative attitudes and thoughts of the people towards environmental behaviors such as fears, resentments, unrest, value judgments and readiness to solve environmental problems.

Environmental awareness and recycling are an integral part of street economy. As the emergence of street economy has evolved and found a chance to live in the failures and externalities of the market economy, environmental pollution is the pollution of the habitat by the market economy, or in other words, by wild capitalism for the sake of the individual interests or maximal profits.

¹ Assit.Prof.Dr. Dr. Osman SİRKECİ, İzmir Büyükşehir Belediyesi, Sosyal Projeler Daire Başkanlığı

² Prof. Dr. Kamuran ELBEYOĞLU, İzmir Büyükşehir Belediyesi, Sosyal Projeler Daire Başkanlığı

Street economy is evolving in the failures, externalities and environmental destruction of capitalism carried out on the basis of capital accumulation of free market economy. Millions of people, who are willing to work only with scarcity and low incomes and consent to live from hand to mouth, continue their struggle of cleaning the streets, garbage bins and even the beaches either voluntarily or as in the case of recycling workers, despite all the risks such as disease, social insecurity, violence, being subject to underground laws, the struggle against mafia, and also struggle against police for the reason that the activities carried out in the streets are legally prohibited, cleaning the waste left in the streets, which is worth billions of dollars, in the metropolises of the world. In fact, it is estimated that around 500,000 people in our country and around 200 million people in the world, who are named as recycling workers, recyclists, waste collectors, paper collectors in the streets, provide their livelihood through the wastes. Although this group does not act directly with a conscious approach, in other words with an environmental awareness, they indirectly involuntarily produce solutions to environmental pollution and environmental problems. If researchers, policymakers, academicians correctly perceive the event and analyze it correctly, they can win this group, who spontaneously and voluntarily transforms waste into added value, as environmental volunteers and integrate them into urban life as important actors in the solution of environmental problems.

Key words: street economy, environment, environmental awareness, recycling, waste collectors

Özet

Çevre insanların, hayvanların ve bitkilerin birlikte var olduğu ve birbirini etkilediği bir ortam olarak tanımlanabilir. Hayvanlar ve bitkilerle ortak olarak paylaştığımız bu dünyada kendinin ve içinde yaşadığı çevrenin farkında olan tek varlık olarak insan, aynı zamanda içinde yaşadığı dünyayı en fazla kirleten ve kaynaklarını sanki sonsuzmuş gibi kullanan tek varlıktır. İnsanın kendinin ve içinde yaşadığı evrenin farkında olan bir varlık olması aynı zamanda çevre bilinci ve sorumluluğu kavramlarının da temellendiği yerdir. Çevre bilinci çevre bilgisiyle birlikte çevre sorunlarından kaynaklanan korkular, kızgınlıklar, huzursuzluklar, değer yargıları ve çevre sorunlarının çözümüne hazır bulunuşluk gibi kişilerin çevreye yararlı davranışlara karşı gösterdikleri olumlu veya olumsuz tavır ve düşüncelerin hepsini kapsar.

Çevre bilinci ve geri dönüşümcülük sokak ekonomisinin ayrılmaz bir parçasıdır. Sokak ekonomisi ortaya çıkışı itibariyle nasıl ki serbest piyasa ekonomisinin başarısızlıklarında ve dışsallıklarında yaşama şansı bulduysa burada filizlendi büyüdüyse çevre kirliliği de piyasa ekonomisinin kapitalizmin hatta başka bir deyişle vahşi kapitalizmin bireysel çıkarları uğruna maksimal karları uğruna çevreyi kirletmesidir.

Sokak ekonomisi serbest piyasa ekonomisinin sermaye birikimciliği esasıyla yürütülen kapitalizmin başarısızlıklarında, dışsallıklarında ve üçüncü olarak çevre tahribatında gelişmektedir. İşsizlik ve dar gelirlerle sadece kıt kanaat boğaz tokluğuna çalışmaya razı olan milyonlarca insan yeryüzünün metropollerinin sokaklarını, çöp bidonlarını ve hatta sahillerini, plajlarını ya gönüllü olarak ya da geri dönüşümcülük sektöründe çalışanlarda olduğu gibi sokaklara terk edilen milyarlarca dolarlık atık değeri her türlü riske rağmen—hastalık, sosyal güvencesizlik, şiddet, yeraltı kanunlarına tabi olma, mafyayla mücadele koşullarında, buna bir de ilaveten sokaklarda yürütülen faaliyetlerin hukuken yasak ilan edilmesi nedeniyle zabıtaya karşı da direnerek ve mücadele ederek –sokaklarımızı temizleme mücadelesini sürdürmektedirler. Aslında sokaklarda geri dönüşüm işçisi, geri dönüşümcüler, atık

toplayıcılar, kağıt toplayıcılar isimleriyle adlandırılan ülkemizde 500 bin, dünyada 200 milyona yakın insanın atıklardan ve çöplerden bulduklarıyla geçimlerini temin ettikleri tahmin edilmektedir. Bu küme aslında doğrudan doğruya bilinçli bir yaklaşımla, yani çevre bilinci ile hareket etmemelerine rağmen dolaylı olarak gayri iradi bir şekilde çevre kirliliğine ve çevre sorunlarına çare üretmektedirler. Eğer araştırmacılar, politika yapıcılar, akademisyenler olayı doğru algılayıp doğru analiz ederse ve senteze ulaşabilirse sokaklarda kendiliğinden ve gönüllü olarak, atıkları yeniden katma değere dönüştüren bu kümeyi çevre gönüllüleri olarak kazanabilirler ve çevre sorunlarının çözümünde önemli aktörler olarak kent yaşamına entegre edebilirler.

Anahtar kelimeler: sokak ekonomisi, çevre, çevre bilinci, geri dönüşüm, atık toplayıcılar

Sokak Ekonomisinde Çevre Bilinci ve Geri Dönüşümcülük

Çevre insanların, hayvanların ve bitkilerin birlikte var olduğu ve birbirini etkilediği bir ortam olarak tanımlanabilir. Hayvanlar ve bitkilerle ortak olarak paylaştığımız bu dünyada kendinin ve içinde yaşadığı çevrenin farkında olan tek varlık olarak insan, aynı zamanda içinde yaşadığı dünyayı en fazla kirlüten ve kaynaklarını sanki sonsuzmuş gibi kullanan tek varlıktır. İnsanın, kendinin ve içinde yaşadığı evrenin farkında olan bir varlık olması aynı zamanda çevre bilinci ve sorumluluğu kavramlarının da temellendiği yerdir. Çevre bilinci, çevre bilgisiyle birlikte çevre sorunlarından kaynaklanan korkular, kızgınlıklar, huzursuzluklar, değer yargıları ve çevre sorunlarının çözümüne hazır bulunuşluk gibi kişilerin çevreye yararlı davranışlara karşı gösterdikleri olumlu veya olumsuz tavır ve düşüncelerin hepsini kapsar.

Bu bağlamda geri dönüşümcülük ve doğal-spontane çevre bilinci sokak ekonomisinin ayrılmaz sektörel bir parçası haline gelmiştir. Kendine özgü dinamik tarihsel evrimleşme sürecinde ortaya çıkan sokak ekonomisi nasıl ki serbest piyasa ekonomisinin başarısızlıklarında ve dışsallıklarında yaşama şansı bulduysa burada filizlendi büyüdüyse çevre kirliliği de piyasa ekonomisinin hatta başka bir deyişle vahşi kapitalizmin bireysel çıkarları uğruna, maksimal karları uğruna çevrenin tahrip edilmesinde ortaya çıkmaktadır.

Sokaklarda geri dönüşüm işçisi, geri dönüşümcüler, atık toplayıcılar, kâğıt toplayıcılar isimleriyle adlandırılan ülkemizde 500 bin, dünyada 200 milyona yakın insanın atıklardan ve çöplerden bulduklarıyla geçimlerini temin ettikleri tahmin edilmektedir. Bu küme aslında doğrudan doğruya bilinçli bir yaklaşımla, yani çevre bilinci ile hareket etmemelerine rağmen, çöpleri toplayarak, ayrıştırarak ve geri dönüşüme kazandırarak dolaylı olarak gayri iradi bir şekilde çevre kirliliğine ve çevre sorunlarına çare üretmektedirler. Eğer araştırmacılar, politika yapıcılar, akademisyenler olayı doğru algılayıp doğru analiz ederse ve senteze ulaşabilirlerse sokaklarda kendiliğinden ve gönüllü olarak, atıkları yeniden katma değere dönüştüren bu kümeyi çevre gönüllüleri olarak kazanabilirler ve çevre sorunlarının çözümünde önemli aktörler olarak kent yaşamına entegre edebilirler.

1. İnsan Merkezci Bakış Açısından Doğanın Tahribatı Ve Çevre Kirliliği

İnsan merkezilik insanı veya insanlığı merkeze koyma, diğer canlılara, hayvanlara ve doğaya insanı merkeze alarak yönelme ve hükmetme olarak tanımlanabilir. İnsan-merkezci bakış açısının tarihsel kökenleri yaklaşık MÖ. 10.000 yıl öncesinde Eski Mezopotamya’da kent devletlerinin ortaya çıktığı ve uygarlığın ilk ortaya çıktığı dönem olarak kabul edilen Neolitik Döneme (Yeni Taş Devri) kadar gider. Bu dönemde ilk önce bitkilerin ve ardından ilk hayvan türlerinin evcilleştirilmesi ile yerleşik bir hayat tarzı oluşmuş ve bu hayat tarzı uygarlığın bugünkü aşamasına gelişte kritik bir öneme sahip olmuştur. Böylece insan doğaya tâbi konumdan ona hâkim bir tarihsel sürece doğru evrilmiştir.

Ancak dünyanın bir kozmos değil de sürekli birbiriyle çatışan bir güçler yığını, bir kaos haline geldiği modern çağ, doğa karşıtı insan fikrinin yerleştiği bir dönemdir. Modern felsefenin hümanizminin özü, düzensiz görünen evrene akıl ve matematik yoluyla düzeni getirecek olan insanın ta kendisi olmasıdır. “Descartes’la birlikte modern felsefenin temeli olan kurucu özne ve dolayısıyla öznellik kavramı başat bir anlam kazanmış ve kaotik evrene düzen getiren temel ilke haline gelmiştir” (Gödelek, 2006: 61). Antik Çağlardan beri süregelen ve Ortaçağda da etkisini sürdüren canlı, organik ve manevi evren anlayışı canlılığını ve maneviyatını kaybederek cansız ve ruhsuz bir makinaya ve dolayısıyla ego cogitonun nesnesi haline dönüşmüştür. Descartes’ın özne nesne, zihin beden arasında kurduğu bu ikicilik, yalnızca zihnin bedene üstünlüğü şeklinde insan kimliğini değil, aynı zamanda insan-doğa ilişkilerini kavrayışımızı ve Batı’da egemen olan mekanistik bakış açısını da şekillendirmiştir.

Endüstri devrimi bir yandan içinde yaşadığımız modern çağın temellerinin atılmasında ve bugünkü refah düzeyine ulaşmamızda önemli bir rol oynarken diğer yandan modern çağda filizlenen mekanik doğa görüşü ve Descartes’ta temelini bulan özne-nesne, doğa-insan ayrımı çerçevesinde doğanın, çevrenin insanlar tarafından sonsuzca kullanılacak bir meta olarak algılanmasıyla sonuçlanmıştır. Dolayısıyla Aydınlanma çağından itibaren modern insan için ilerleme doğadan kopuşla, insanlar ve diğer canlılar arasında olması gerek canlı bağların bozulmasıyla eş anlamlı hale gelmiştir. Doğadan kopuşu ilerleme olarak gören Modernlik paradigması doğaya mesafe koymayı doğadan kültüre, ihtiyaçlar dünyasından özgürlük dünyasına, içkinlikten aşkınlığa bir geçiş olarak görmüştür. Ancak Mies’in haklı bir şekilde ifade ettiği gibi,

insanın doğa üzerinde tahakkümüne dayalı bu kurtuluş kavramı modern insanın bile bir kadından doğduğu gerçeğini, yeryüzünden edinilmiş yiyecekler yemesi gerektiğini ve bir gün öleceğini, dahası canlı, sağlıklı olması ve kendini gerçekleştirmesinin ancak ve ancak Doğanın simbiyozlarıyla organik bağlantısını koruduğu sürece mümkün olduğunu göz ardı eder... ancak Doğanın canlı bir varlık olduğu, onunla sevgi dolu bir işbirliği içinde olmamız gerektiği ve onun meta üretimi için sömürülecek bir ham madde kaynağı olmadığını kabul edersek doğaya ve kendimize karşı savaşı durdurabiliriz (Mies, 2014: 258-259).

İnsanın doğayı nesneleştirilmesi, öteki konumuna getirmesi ve alabildiğince kendi yararına dönüştürme çabası özellikle endüstri devriminden sonra hızla yeni teknolojilerin gelişmesiyle hız kazanmış ve günümüzde nehirlerin, toprakların, denizlerin fabrika ve sanayi atıklarıyla kirlenmesine, atmosferin ozon tabakasının karbondioksit gazıyla delinmesine ve geri dönüşümü olmayan plastik çöpünün 7. kıta diye adlandırılacak boyutlara ulaşmasına yol açmıştır. Çevrenin sorumsuzca kullanımı ve tahribatı kendini su, hava, toprak kirliliği, hayvan ve bitki türlerinin ortadan

kalkması, iklimlerin değişmesi gibi çevre sorunları yanında en az bu sözü edilen sorunlar kadar önemli ve insanların kentlerdeki yaşamını tehdit edici boyutlara varan çöp sorununun da ortaya çıkmasına sebep olmuştur. Çöp sorunu büyük oranda tüketim toplumu olma, kullanıp atma, savurganlık, yeterli derecede atıkların değerlendirilememesi, eğitim eksikliği vb. sebeplerden kaynaklanmaktadır.

2000’li yıllardan beri doğal kaynakların korunması, kaynakların etkili kullanımını teşvik edici politikaların geliştirilmesi ve insanın çevreyi sınırsız tüketiminin çevre üzerindeki etkisinin azaltılması Avrupa Birliğinin ve üye ülkelerin gündeminde ön sıralarda yer almaktadır (European Commission, 2012; OECD, 2000).

2. Kapitalizmin Dışsallıklarında Ortaya Çıkan Çevre Kirliliği

Sokak ekonomisi sokaklarda yürütülen her türlü iktisadi, sosyal, kültürel, sanatsal ve zanaatsal fayda üreten faaliyetleri kapsamaktadır. Sokak ekonomisi serbest piyasa ekonomisinin sermaye birikimciliği esasıyla yürütülen kapitalizmin başarısızlıklarında, dışsallıklarında ve üçüncü olarak çevre tahribatında gelişmektedir. İşsizlik kısılcığında veya dar gelirlerle sadece kıt kanaat boğaz tokluğuna çalışmaya razı olan milyonlarca insan yeryüzünün metropollerinin sokaklarını, çöp bidonlarını ve hatta sahillerini, plajlarını her türlü riske rağmen —hastalık, sosyal güvencesizlik, şiddet, yeraltı kanunlarına tabi olma, mafyayla mücadele koşullarında, buna bir de ilaveten sokaklarda yürütülen faaliyetlerin hukuken yasak ilan edilmesi nedeniyle zabıtaya karşı da direnerek ve mücadele ederek—temizleme mücadelesini sürdürmektedirler. Serbest piyasa teorisinde piyasayı bütün bileşenleri ile düzenleyici bir sihirli elin bulunduğu var sayılmasına rağmen kapitalizm ne istenen düzeydeki istihdamı ne de istenen düzeydeki refahı sağlayabilmiştir. Bunun yanı sıra bir yandan insanları bireysel kaygılarla ve bencil duygularla sadece kendi çıkarlarını maksimize etmeye yönlendirirken diğer yandan doğanın tahribatıyla birlikte kıt olduğu söylenen kaynakları sınırsızca israf etmiştir ve etmeye devam etmektedir.

Çevre kirliliği dediğimiz olay da aslında çok ucuza ihtiyaçları gidermek ve maksimal kar elde etmek için insan ihtiyaçlarını giderme yöntemlerinden kaynaklanmaktadır. Bu da kapitalizmin insan ihtiyaçlarını çevre duyarlılığı ile sosyal sorumluluk ile karşılamak yerine bencil ve toplumsal olmayan kaygılarla gidermekte olduğunun bir göstergesidir. Kapitalizmin çevreye verdiği zarar onun sağladığı sosyal faydayı neredeyse geçmek üzeredir, çünkü kapitalizm dünyada çok sınırlı bir kitleye zenginlik ve refah sunarken 1 milyar insanı açlığa, 5 milyar insanı yoksulluk sınırlarında yaşamaya mahkum etmiş bulunmaktadır. İstatistiklere göre dünya nüfusunun neredeyse üç katına yetecek kadar üretilen ürün bugün mevcut dağıtım kanalları üzerinden dünyanın yoksullarına, dar gelirliilerine ulaştırılmamaktadır.

Kapitalizm kendi yarattığı çevre kirliliğine, doğaya ve çevreye verdiği zararı da piyasanın sihirli eli düzenleyememekte ve temizleyememektedir. Bu sorun sokak ekonomisi içinde yoksulların kendiliğinden müdahaleleri ile çözüme kavuşmuş bulunmaktadır. Somay’a göre (2005: 167) modern toplumda uygarlığın dışkısı olarak çöp, üst ve orta sınıfların tüketirken ürettiği atık ürün iken alt sınıflar için bu atık hâlâ kullanılabilir bir nesne olmaya devam eder. Yeni yarı çevreci kültür ile de üst sınıflar, atıkların tekrar dolaşıma girebilmesi için kurallar koymaya başlar. Çöp kelimenin tam anlamıyla, homo economicus’un üretim ve tüketim işlevlerinin sonunda ortaya

çıkan fazla, artık. Yok edilmesi için üstüne emek ve para harcanması gereken bir eksi- fazla. Toplumun en alt tabakaları, çöpten bir değer alabilmektedirler, onu eşeyip ve üst sınıfların “çöp” olarak gördüğü bir sürü nesneyi alıp yeniden dolaşıma sokabilmektedirler.

Çöpün, üst sınıflar için bir yandan ticari meta olarak kârlılığının keşfi bir yandan da çevreci düşüncelerin gelişmesiyle birlikte geri dönüşümün önem kazanarak çöp toplama ve değerlendirme işinin önem kazanmasıyla birlikte alt sınıfların çöple eskisi kadar rahat ilişki kurması engellenmeye başlanmıştır. Eskiden rahatlıkla çöpleri karıştırabilen ve işlerine yarayan ürünleri buradan alarak kendileri için kullanabilen atık toplayıcıların yaptıkları iş, kurallarını sermayenin denetlediği bir sektör haline dönüşmüştür. Bunlara ek olarak, kentin soylulaştırılması sürecinde toplayıcılar artık kentin görselliğini bozan unsurlar haline dönüşmektedir (Özsoy, 2012). Sonuç olarak kapitalizmin iki yüz elli yıllık başarısızlıkları arasındaki işsizlik, yoksulluk nedeniyle en kolay ulaşılabilecek geçim kaynağı olarak atık toplama, “atığı katık etme” işi de aslında sistemin başarısızlığını yine sistemin dışsalıklarının içinden sıyrıлып çıkan pozitif bir efekt olarak işsizlerin ve yoksulların kendiliğinden ürettikleri bir çözüm olarak atık toplayıcılığı gayri iradi bir “gönüllü çevrecilik” olarak görmek yerine “görsel çevre kirliliği” olarak görme eğilimi yaygınlık kazanmış bulunmaktadır.

SONUÇ:

Güncel çevre sorunlarının temelinde sanayileşme ile birlikte kapitalizmin doğayı yağmalaması, doğayı bireysel zenginleşme amacı ile, çevresel istismar ve kitlesel yoksullaşmaya yol açan acımasızca kullanması yatmaktadır. İnsanlarla birlikte tüm canlıların davranış ve yaşam şekillerinde olumsuzluklar meydana getiren bu süreçlerin kaçınılmaz sonucu olarak da hem günümüz medeniyetlerinin hem de gelecek nesillerin ve diğer canlıların yaşamlarını tehdit eden birçok çevre sorunu ortaya çıkmaktadır.

Çevre sorunları, hava kirliliği, su kirliliği, toprak kirliliği, hayvan ve bitki türlerinin ortadan kalkması, iklimlerin değişmesi, çöp ve diğer atıkların dönüştürülmesi vb. konularda giderek daha vahim bir hal almaktadır. Bu küresel ve toplumsal felaketin en önemli göstergeleri ise tüketen birey, tüketim toplumu, kullanıp atma, savurganlık, atıkların değerlendirilmemesi, israf ve eğitim eksikliği olarak ortaya çıkmaktadır. İnsanların şimdi ve gelecekte alışlagelmiş düşünce ve davranışları terk ederek çevre sorumluluğu ve doğa bilinci ile hareket etmeleri halinde bu büyük felakete dur demek mümkün olacaktır. Günümüzün çevre problemlerine sadece yerel, ulusal ölçekteki teknoloji ile veya yasalarla çözüm bulmak mümkün değildir. Çünkü çevre sorunları yerelden, en küçük birimden başlamakla birlikte yerel değil küresel ölçeklidir. Çevre sorunları din, dil, ırk, yaşlı-genç, kadın-erkek, zengin-fakir, köylü-şehirli, doğulu-batılı gibi bir ayrıma gitmeden herkesi etkiler. Bundan dolayı çevrenin korunması sadece çevrecilerin görevi olarak görülemez; çevrenin korunması tüm insanlığın ortak kamusal görevidir.

Çevre sorunlarının çözümü ancak bireysel ve toplumsal davranışların ve tercihlerin değişmesi ve bir çevre bilincinin oluşmasıyla mümkündür. Çevreye karşı pozitif tutum ve değer yargılarının oluşması ise köklü ve tutarlı bir çevre eğitimi ile mümkündür. Çevre eğitimi, öğrencilerin bilişsel, duyuşsal ve psiko-motor öğrenme alanlarına hitap eder. Çevre eğitimi, çevrenin korunması için tutumların, değer yargılarının, bilgi ve becerilerin geliştirilmesi ve çevre

dostu davranışların gösterilmesi ve bunların sonuçlarının görülmesi sürecidir. Bu süreçte çevrenin korunması için çevre dostu davranışların gösterilmesi çok önemlidir. Doğanın bir değer olduğunu öğrenen birey bütün duyu organlarıyla onun güzelliklerinin farkına varır ve onu korumak için çaba harcar. İnsanlar sevdiklerini ve ihtiyaç duydukları şeyleri korurlar (Erten,S. (2004).

Çevre bilinci çevre bilgisiyle birlikte çevre sorunlarından kaynaklanan korkular, kızgınlıklar, huzursuzluklar, değer yargıları ve çevre sorunlarının çözümüne hazır bulunuşluk gibi kişilerin çevreye yararlı davranışlara karşı gösterdikleri olumlu veya olumsuz tavır ve düşüncelerin hepsini kapsar. Çevre bilincine sahip olan birisi çevresindeki kaynakların tüketilmesinde dikkatlidir, çevrenin kullanımı sırasında çevreyi kirletmemeye özen gösterir. Bilinçli yada bilinçsiz olmasından bağımsız olarak çevrenin korunmasına hizmet eden eylemler, çevre dostu veya çevreye yararlı davranışlar olarak nitelendirilebilir (Erten, S. 2004).

Çevre bilincine sahip olmanın en önemli göstergelerinden birisi, özellikle plastik başta olmak üzere doğaya geri dönüşümü çok uzun zaman alan veya hiç olmayan atıkların çöp olarak atmamak yerine yeniden üretilmek üzere geri dönüşüme aktarılmasıdır. Kişisel kazanımları ve geçim kaynaklarına ulaşma çabaları çerçevesinde milyonlarca yoksul, çevre bilincine sahip olmamakla birlikte atık toplayıcılık yaparak yaşamlarını sürdürürken otomatikman çevre dostu davranışlarla örtüşen faaliyetleri kapsamında geri dönüşüm süreçlerine dahil olmaktadır.

Çevreye verilen zararın fark edilmesine rağmen sessiz kalınıyor olunması ve çevreyi koruyucu davranışlarda bulunulmuyor olunması halinde kişinin veya toplumun çevre bilincinden söz edilemez. Bu durumda özünde kavranamayan çevre bilincine dair salt kitabi bilgiler çevre bilinci bakımından bir anlam ifade etmez. Çevre dostu tutum ve davranışları göstermeyen bireylerin çevre konusundaki tüm bilgileri bilseler bile bir çevre bilincine sahip oldukları söylenemez.

Bu çıkarımı tersten okuyarak, atık toplayıcılığın geri dönüşümcülük bağlamında çevreciliğe hizmet ettiğini söyleyebiliriz. Ancak Erten “ülkemizde veya gelişmekte olan birçok ülkede özellikle büyük şehirlerde çöpleri ayırarak toplayan ve geçimini ondan sağlayan insanlar vardır. Bu insanlara bakarak veya bu insanlarla araştırma yaparak bu insanların çevre bilincinden söz edemeyiz çünkü bu insanlar bu işi çevrenin korunması için değil geçimini sağlamak için yapmaktadır” (Erten, 2004:7) demektedir. Her ne kadar atık toplayıcılar geri dönüşüm işini sırf geçimlerini sağlamak için yapıyor olsalar da yaptıkları eylem, sonucunda çevre açısından fayda üreten, etkin bir eyleme dönüşmektedir. Eğer etkin olmayan, fayda üreten eyleme dönüşmeyen bilginin çevrecilik bakımından bir anlamı olmuyor ise, temelinde çevre bilgisi ve bu bağlamda çevre bilinci olmayan, ancak geri dönüşüm süreçlerindeki katkısı bağlamında, görülen ve ölçülebilen çevresel faydalı sonuçları ile atık toplayıcılığın, gönüllü çevrecilik olarak görülmesi yerinde bir ifade olacaktır.

KAYNAKLAR

- Erten,S. (2004). **Çevre Eğitimi Ve Çevre Bilinci Nedir, Çevre Eğitimi Nasıl Olmalıdır?**, *Çevre ve İnsan Dergisi, Çevre ve Orman Bakanlığı Yayın Organı*. Sayı 65/66, 1-13.
- European Commission (2012). **OECD**, 2000.
- Gödelek, K. (2006). **Öteki Kavramının Özne Nesne Ayrımı Bağlamında Değerlendirilmesi**, *Uluslararası Felsefe Günleri "Ayrımcılık"*, 12-14 Mayıs 2005, Kocaeli Üniversitesi Yayınları: 52-64, ISBN: 975-8047-61-72.
- Özsoy, D. (2012). **Yeni Kent Yoksulluğu, Atık Toplayıcıları Ve Temsil Sorunsalı: Katık Dergisi Üzerine Bir İnceleme**, *İstanbul Üniversitesi İletişim Fakültesi Dergisi*, II (43), 105-121.
- Shiva, V. & Mies, M. (2014). **Ekofeminizm, (çev. İ. U. Kelso)**, İstanbul: Sinek Sekiz Yayınları.
- Somay, B. (2005). **Çöp Nereye Gider?**, *Cogito*, 43, 162- 169.